ผลของรูปแบบกิจกรรมตามทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี

Effects of an Activity Model based on Protection Motivation Theory on Rabies Prevention Behaviors of Grade four students in Chonburi.

มยุรินทร์ เหล่ารุจิสวัสดิ์, ส.ม., Mayurin Laorujisawat M.P.H.[1]
เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์, กศ.ด., Aim-utcha Wattanaburanon, Ed.D.[2]
ปาจรีย์ อับดุลลากาซิม, ปร.ด., Pajaree Abdullakasim, Ph.D.[3]
นิภา มหารัชพงศ์, ปร.ด., Nipa Maharatchpong, Ph.D.[4*]
[1]*นิสิต,* หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
[1]*Student, Doctor of Philosophy Program in Health Education and Health Promotion,*
Faculty of Public Health, Burapha University
[2]*ศาสตราจารย์ ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
[2]*Professor, Faculty of Public Health, Burapha University*
[3]*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
[3]*Assistant Professor., Faculty of Public Health, Burapha University*
[4]*อาจารย์ ดร.,* คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
[4]*Lecturer, Faculty of Public Health, Burapha University*

**Corresponding Author Email: nipam@buu.ac.th*

Received: Februry 2, 2022 Revised: March 14, 2022 Accepted: May 16, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง จุดมุ่งหมายคือ เพื่อศึกษาผลของรูปแบบกิจกรรมตามทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทดลอง 23 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 22 คน แล้วใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น วัดผล 3 ครั้ง ได้แก่ ก่อนการทำกิจกรรม หลังการทำกิจกรรมและระยะติดตามผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent t – test และ Repeated Measures ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยเฉพาะปัจจัยการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มทดลองทั้ง 3 ระยะพบว่า ในระยะหลังทำกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า และ ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนในระยะติดตามผล นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($p < 0.05$) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ได้พัฒนาขึ้นนั้นช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยเฉพาะด้านการรับรู้ความรุนแรง และ ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสูงขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่าปัจจัยดังกล่าวที่เพิ่มขึ้นนั้นมีความคงทนถึงแม้ระยะเวลาจะผ่านไปแล้ว 4 สัปดาห์ก็ตาม จึงสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้งานได้จริง เป็นประโยชน์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้ยังพบว่าควรค่าที่จะศึกษาและพัฒนากิจกรรมในรูปแบบนี้เพิ่มเติมในอนาคตโดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ผ่านอินเตอร์เน็ตร่วมกับการเรียนในชั้นเรียน

คำสำคัญ: *โรคพิษสุนัขบ้า พฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรค ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรค นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี*

Abstract

This study is a quasi-experimental research. The research aims to study the effect of a Rabies prevention activity model based on Protection Motivation Theory on Grade 4 students in Chonburi schools. The two (2) groups: the experimental group and the comparison group were twenty-three (23) and twenty-two (22) students, respectively. The developed questionnaire was used to measure the results in three (3) different periods: prior activity, post activity and follow-up. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, independent t-test, and repeated measures ANOVA.

The results found that students in the experimental group had mean scores of Rabies

prevention motivation, especially Rabies perceived severity, with greater statistical significance than the comparison group *(p < 0.05)*. When comparing the experimental group in the three different periods, it was found that the scores of Rabies prevention motivation, Rabies perceived severity, and Rabies response efficacy in the "post" activity period were higher than the "prior" activity period. The scores of Rabies prevention motivation in the "follow-up" period were also higher in the "prior" activity period. *(p < 0.05)*. The results indicate that this study model can help students achieve higher Rabies prevention motivation, Rabies perceived severity and Rabies response efficacy. Moreover, after four (4) weeks, those variable scores were also retained at equal levels. As a result, these findings demonstrated that the study model was practical, useful, and revealing. Further study and development of Rabies prevention programs for young people with an emphasis on both online and onsite education would be invaluable.

Keywords: *Rabies, Rabies Prevention Behavior, Model for promoting prevention behaviors, Protection Motivation Theory, Grade four students, Chonburi*

บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคเรบีส์ (Rabies) เป็นโรคติดต่อร้ายแรง มีอัตราการป่วยตายเกือบร้อยละ 100 ทั้งในคนและสัตว์ (WHO and OIE, 2015) พบผู้เสียชีวิตทั่วโลกประมาณ 59,000 คนในแต่ละปี (Centers for Disease Control and Prevention, 2018) สาเหตุการเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและไม่ทราบว่าจะต้องทำอย่างไรเมื่อถูกสัตว์กัด (Dodet et al., 2008) ในประเทศไทยมีการคาดการณ์ว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมข่วน/กัดโดยเฉลี่ยอย่างน้อย 500,000 รายต่อปี โดยร้อยละ 40 เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี (ตวงพร ตุรงค์สมบูรณ์ และวนัทปรียา พงษ์สามารถ, 2563) ผู้เสียชีวิตทั้งหมดมีประวัติการสัมผัสกับสัตว์ต้องสงสัย (ร้อยละ 93 เป็นสุนัข) แต่ไม่เข้ารับการรักษาและไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคหรือได้รับวัคซีนไม่ครบ (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2559)

เหตุผลที่เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้าเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้จะมีความสนใจ อยากใกล้ชิดและอยากเล่นกับสัตว์ โดยเฉพาะสุนัขและแมว แต่ก็ชอบที่จะไปยั่วยุให้สัตว์รำคาญด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การขว้างปาก้อนหิน ทุบตี หรือวิ่งไล่ตาม เป็นต้น (Reuben Christopher Rine, Gyar Silas Dogara, and Pam, 2017) และไม่สามารถป้องกันตนเองเวลาถูกสัตว์ทำร้ายได้ ทำให้มีความเสี่ยงในการถูกสัตว์กัดหรือข่วนสูง นอกจากนั้นยังพบว่าเด็กหลายคนไม่ได้แจ้งผู้ปกครองหรือทำแผลหลังจากถูกสัตว์ทำร้าย ซึ่งแตกต่างกับผู้ใหญ่ทั่วไปที่ตระหนักถึงอันตรายของโรคพิษสุนัขบ้าและเข้ารับการรักษาเบื้องต้นหลังจากได้รับปัจจัยเสี่ยง (Deressa et al., 2010) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่มีความตระหนักถึงอันตรายของโรคพิษสุนัขบ้าและการจัดการเบื้องต้นหลังจากสัมผัสปัจจัยเสี่ยง (Amparo et al., 2019; Dzikwi,

Ibrahim, and Umoh, 2012; Lungten, Rinchen, Tenzin, Phimpraphai, and De Garine-Wichatitsky, 2021; Sancheti and Mangulikar, 2016) ซึ่งการเพิ่มปัจจัยเหล่านั้นจะเป็นกระบวนการสำคัญต่อการนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคตามหลักของทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกัน (PMT) ได้ (Laorujisawat, Wattanaburanon, Abdullakasim, and Maharachpong, 2021; Xiao et al., 2014)

ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค (Protection motivation theory: PMT) ถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกโดย Rogers (1975) มีแนวคิดว่า พฤติกรรมเสี่ยงมีผลทำให้เกิดโรค ถ้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวได้ ก็จะลดอัตราการเกิดโรคต่อตนเองรวมทั้งบุคคลรอบข้างได้ ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้และการตั้งใจตอบสนอง ได้แก่ 1) การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ (Threat appraisal) ที่ประกอบด้วยการรับรู้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ความรุนแรง (Perceived severity) และการรับรู้โอกาสเสี่ยง (Perceived vulnerability) โดยการรับรู้นี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรม 2) การประเมินการเผชิญปัญหา (Coping appraisal) ที่ประกอบด้วยการรับรู้ความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ของการตอบสนอง (Response efficacy) และการรับรู้ความเชื่อมั่นในความสามารถของตน (Self-efficacy) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการเกิดความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม นักวิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค เพื่อตรวจสอบและทำความเข้าใจพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคหลายโรค (Ezati Rad et al., 2021; Nutcharporn Puttapa, 2016; Roozbahani, Kaviani, and Khorsandi, 2020) นอกจากนั้นยังมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ในเด็ก เช่น พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด (Sadeghi et al., 2019), พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (Chambers et al., 2018), พฤติกรรมการควบคุมน้ำหนัก (เพชรลดา สีขาว และนรลักขณ์ เอื้อกิจ, 2554; ณัฐวุฒิ ฉิมมา และจินตนา สรายุทธพิทักษ์, 2556) เป็นต้น จึงมีความน่าสนใจที่จะนำทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเด็กชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงการเริ่มต้นที่เหมาะสมในการให้แรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มเข้าใจปัญหาด้วยการใช้ความรู้และเหตุผล ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาความตระหนักด้านการดูแลสุขภาพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556) อีกทั้งยังเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเป็นช่วงวัยที่สำคัญของการวางรากฐานไปสู่การเจริญเติบโตเป็นวัยรุ่น (WHO, 1997)

เมื่อพิจารณาพื้นที่การระบาดของโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่พบผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2554 ถึง 2563 มากกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 34) นอกจากนั้นยังพบว่าจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดเดียวในภาคตะวันออกที่พบผู้เสียชีวิตจากโรคนี้ต่อเนื่องติดต่อกัน 3 ปี และเป็น 1 ใน 5 จังหวัดที่มีการตรวจพบผู้ติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้ามากที่สุดในประเทศไทย (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2563) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคมาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อจัดทำรูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนจังหวัดชลบุรี โดยคาดหวังว่ารูปแบบกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นจะสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษามีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคพิษสุนัขบ้าซึ่งกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี อันจะส่งผลไปถึงพื้นที่ภาคตะวันออกและทั่วทั้งประเทศไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

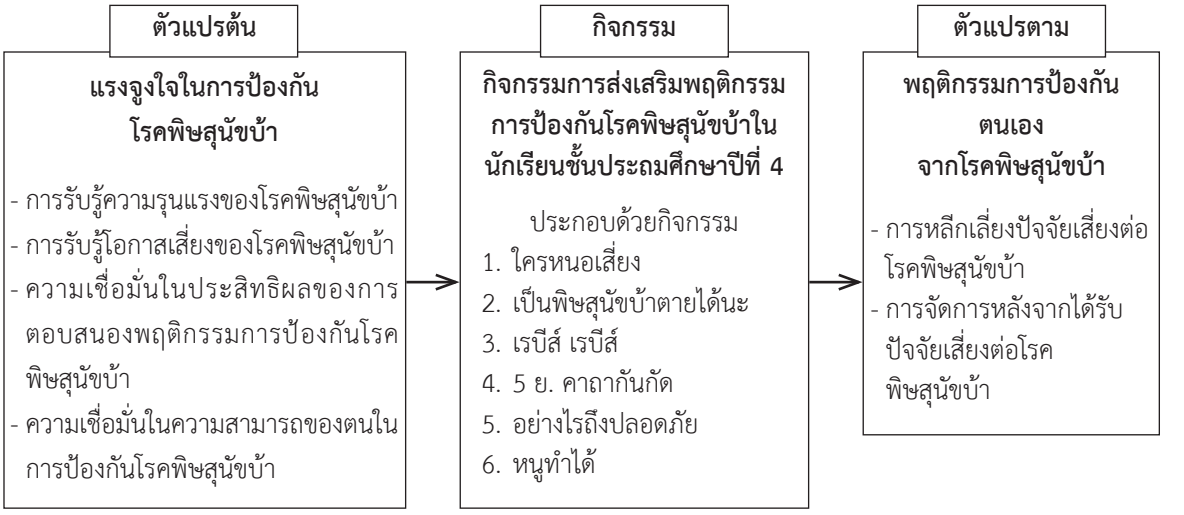
เพื่อศึกษาผลของรูปแบบกิจกรรมตามทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรเกี่ยวกับแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ในระยะเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรเกี่ยวกับแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในระยะหลังทำกิจกรรมและระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรเดียวกันในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบศึกษาสองกลุ่ม และวัดผล 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผล ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง 4 สัปดาห์ โดยทำการทดลองในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2564

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่อาศัยในจังหวัดชลบุรี ใน 275 โรงเรียน แบ่งเป็นเพศชาย 5,585 คน เพศหญิง 4,996 คน รวมทั้งสิ้น 10,581 คน (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) **กลุ่มตัวอย่าง** คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมในกลุ่มทดลอง 23 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 22 คน รวมทั้งหมดเป็น 45 คน เป็นนักเรียนในโรงเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ที่อยู่ในตำบลที่พบประวัติสัตว์ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าในปี 2563 และอนุญาตให้ทำการวิจัย จำนวน 1 โรงเรียน หลังจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายในการเลือกห้องเรียน

และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจำนวนของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม PS: Power and Sample Size Calculation 3.1 (Dupont WD and Plummer WD, 1998) กำหนดค่าตัวแปรต่าง ๆ ในการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับงานวิจัยใกล้เคียง (Shen, Pang, and Schwebel, 2016) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิจัยกลุ่มละ 22 ตัวอย่าง โดยทั้ง 2 กลุ่มจะต้องเป็นเด็กนักเรียนที่ศึกษาคนละห้องเรียนกันและมีบริบทที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด **เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์การคัดเข้า** เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 8-10 ปี และกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่าน ฟัง เขียน ภาษาไทยได้ ไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ตัวนักเรียนและผู้ปกครองมีความสมัครใจและยินยอมในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น **เกณฑ์การคัดออก** เด็กหรือผู้ปกครองต้องการยกเลิกการเข้าร่วมโครงการ และเด็กป่วยกะทันหัน

2. การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ IRB3-082/2564 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้อำนวยการ คุณครู ผู้ปกครองและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้ผู้ปกครองและนักเรียนตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยโดยอิสระ ทั้งนี้สามารถถอนตัว หรือยกเลิกการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

3. เครื่องมือวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 กิจกรรม จัดกิจกรรมออนไลน์ทาง Line Meeting (เนื่องจากทางโรงเรียนใช้ช่องทางนี้) กิจกรรมละ 15-20 นาที ช่วงเวลาหลังเลิกเรียน (15.15 น.) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

กิจกรรมในกลุ่มทดลอง มีดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 หลังจากได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการทดลองแล้ว ได้เชิญผู้ปกครองและนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเข้ากลุ่มในไลน์ “กลุ่ม ก พิษสุนัขบ้า” เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ให้ข้อมูลข่าวสาร นัดทำกิจกรรม ส่งคลิปกิจกรรม ส่งใบงานและเฉลยใบงาน แล้วทำการรวบรวมข้อมูลก่อนทำกิจกรรมด้วยแบบสอบถามในรูปแบบการสำรวจทางออนไลน์ (Google form)

สัปดาห์ที่ 2 *กิจกรรมที่ 1 “ใครหนอเสี่ยง”* เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อแอนิเมชัน (Animation) เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงจากโรคพิษสุนัขบ้าว่าตัวนักเรียนมีโอกาสเสี่ยงในการติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าสูงมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ร่วมกับการให้นักเรียนทำใบงานส่งและเฉลยใบงานในกลุ่มไลน์

สัปดาห์ที่ 3 *กิจกรรมที่ 2 “เป็นพิษสุนัขบ้าตายได้นะ”* เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อนิทานร่วมกับแอนิเมชัน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าว่าเป็นโรคที่อันตรายและเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร่วมกับการให้นักเรียนทำใบงานส่งและเฉลยใบงานในกลุ่มไลน์

สัปดาห์ที่ 4 *กิจกรรมที่ 3 “เรบีส์ เรบีส์”* เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อแอนิเมชัน เพื่อเน้นย้ำในเรื่องการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าและการรับรู้โอกาสเสี่ยงจากโรคพิษสุนัขบ้าอีกครั้ง ร่วมกับการให้นักเรียนทำใบงานส่งและเฉลยใบงานในกลุ่มไลน์

สัปดาห์ที่ 5 *กิจกรรมที่ 4 “5 ย. คาถากันกัด”* เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อเน้นย้ำให้นักเรียนมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงจากโรคพิษสุนัขบ้า มีความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมป้องกันโรคและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนว่าตนเองสามารถที่จะป้องกันและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าได้ ร่วมกับการให้

นักเรียนทำใบงานส่งและเฉลยใบงานในกลุ่มไลน์

สัปดาห์ที่ 6 *กิจกรรมที่ 5 "อย่างไรถึงปลอดภัย"* เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อหุ่นมือประกอบการเล่านิทานร่วมกับแอนิเมชัน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมป้องกันโรค และเสริมพลังให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าพฤติกรรมเหล่านั้นจะสามารถช่วยลดโอกาสการสัมผัสปัจจัยเสี่ยงและป้องกันการเป็นโรคพิษสุนัขบ้า รวมถึงมี*ความเชื่อมั่นได้ในความสามารถของตน*ว่าตนเองจะสามารถปฏิบัติวิธีการนั้นได้ ร่วมกับการให้นักเรียนทำใบงานส่งและเฉลยใบงานในกลุ่มไลน์

สัปดาห์ที่ 7 *กิจกรรมที่ 6 "หนูทำได้"* เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อละครผสมแอนิเมชัน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมป้องกันโรคและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนโดยการให้ตัวละครที่เป็นเด็กในวัยเดียวกันอธิบายและสาธิตการล้างแผลและทำแผลที่ถูกต้องหลังจากได้รับปัจจัยเสี่ยง ร่วมกับการให้นักเรียนทำใบงานส่งและเฉลยใบงานในกลุ่มไลน์

สัปดาห์ที่ 8 ทำการรวบรวมข้อมูลหลังทำกิจกรรมด้วยแบบสอบถามชุดเดียวกันกับก่อนทำกิจกรรมในรูปแบบการสำรวจทางออนไลน์ (Google form)

สัปดาห์ที่ 9-11 ไม่ได้มีการทำกิจกรรมใด ๆ เพิ่มเติม

สัปดาห์ที่ 12 ทำการรวบรวมข้อมูลในระยะติดตามผลด้วยแบบสอบถามชุดเดียวกันในรูปแบบการสำรวจทางออนไลน์ (Google form)

กิจกรรมในกลุ่มเปรียบเทียบ สัปดาห์ที่ 1 หลังจากได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการทดลองแล้ว ได้เชิญผู้ปกครองและนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเข้ากลุ่มในไลน์ "กลุ่ม ป พิษสุนัขบ้า" เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะก่อนทำกิจกรรม และระยะหลังทำกิจกรรม (สัปดาห์ที่ 8) โดยไม่มีการทำกิจกรรมใด ๆ ในระหว่างทำการทดลอง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถาม

3.2.1 แรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เป็นแบบวัดข้อความที่แสดงถึงการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้โอกาสเสี่ยงจากโรคพิษสุนัขบ้า ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยกำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย อย่างละ 6 ข้อ รวมเป็น 24 ข้อ มีคะแนนเต็ม 72 คะแนน

3.2.2 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า เป็นแบบวัดข้อความที่แสดงการปฏิบัติและทักษะในการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้าและการจัดการหลังจากได้รับปัจจัยเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า โดยกำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 6 ข้อ มีคะแนนเต็ม 24 คะแนน

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างและนำมาปรับปรุงแก้ไข พบว่าแบบสอบถามนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อคำถามมากกว่า 0.6 หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนอื่นในจังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ได้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและการปฏิบัติการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าเท่ากับ 0.806 และ 0.697 ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณา การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละตัวแปรต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนทำกิจกรรม หลังทำกิจกรรมและระยะติดตามผล โดยใช้ Independent t-test และ การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของของตัวแปรต่าง ๆ ของนักเรียนในกลุ่มทำกิจกรรม ทั้ง 3 ระยะ และนักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบทั้ง 3 ระยะ ด้วย Repeated Measures ANOVA

ผลการวิจัย

เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยต่าง ๆ ของนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ในช่วงก่อนทำกิจกรรม พบว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าก่อนทำกิจกรรม นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีระดับแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และ พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าในระยะหลังทำกิจกรรม พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยเฉพาะด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แสดงว่ารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยเฉพาะด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าได้ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยตัวแปรต่างๆ ในช่วงก่อนทำกิจกรรม หลังทำกิจกรรมและระยะติดตามผล ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบโดยใช้ Independent t-test

ตัวแปร	ระยะ	กลุ่มทำกิจกรรม		กลุ่มเปรียบเทียบ		p-value
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
แรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	ระยะก่อนทำกิจกรรม	61.83	4.933	60.23	5.318	0.301
	ระยะหลังทำกิจกรรม	64.91	4.954	60.64	6.253	**0.014**
การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า	ระยะก่อนทำกิจกรรม	14	2.195	13.14	2.007	0.176
	ระยะหลังทำกิจกรรม	15.22	1.783	13.23	2.224	**0.002**
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า	ระยะก่อนทำกิจกรรม	15.43	1.647	14.5	2.041	0.097
	ระยะหลังทำกิจกรรม	15.65	1.921	14.77	2.266	0.167
ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	ระยะก่อนทำกิจกรรม	15.87	2.222	16.05	2.035	0.783
	ระยะหลังทำกิจกรรม	17.17	1.302	16.41	1.623	0.088
ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	ระยะก่อนทำกิจกรรม	16.52	1.702	16.55	1.299	0.958
	ระยะหลังทำกิจกรรม	16.87	1.456	16.23	2.308	0.268
พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า	ระยะก่อนทำกิจกรรม	20.57	2.107	20.05	1.731	0.372
	ระยะหลังทำกิจกรรม	21.35	1.873	20.36	2.128	0.107

วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ ภายในกลุ่มของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้ง 3 ระยะด้วย Repeated Measures ANOVA (ดังตารางที่ 2) แล้วทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni (ดังตารางที่ 3) พบว่า ในระยะหลังทำกิจกรรม นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า และ ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนในระยะติดตามผล พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และไม่พบความแตกต่างกันของคะแนนในตัวแปรต่าง ๆ ระหว่างระยะหลังทำกิจกรรมและระยะติดตามผลซึ่งแสดงว่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นในระยะหลังทำกิจกรรมนั้นมีความคงทนและยังคงสูงอยู่ต่อเนื่องถึงแม้ระยะเวลาจะผ่านไปแล้ว 4 สัปดาห์ก็ตาม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยตัวแปรต่าง ๆ ของเด็กนักเรียนกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรม ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม หลังการเข้าร่วมกิจกรรม และติดตามผล ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) (n =23)

	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (n=23)	**SS**	**df**	**MS**	**F**
แรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	ช่วงเวลา	150.348	1.651	91.076	7.334*
	ความคลาดเคลื่อน	450.986	36.317	12.418	
	รวมทั้งหมด	601.334	37.968	103.494	
การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า	ช่วงเวลา	20.551	1.693	12.135	5.25*
	ความคลาดเคลื่อน	86.116	37.256	2.311	
	รวมทั้งหมด	106.667	38.949	14.446	
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า	ช่วงเวลา	2.638	2	1.319	0.44
	ความคลาดเคลื่อน	132.029	44	3.001	
	รวมทั้งหมด	134.667	46	4.32	
ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมฯ	ช่วงเวลา	22.464	1.483	15.146	6.266*
	ความคลาดเคลื่อน	78.87	32.630	2.417	
	รวมทั้งหมด	101.334	34.115	17.563	
ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	ช่วงเวลา	3.246	1.355	2.396	2.605
	ความคลาดเคลื่อน	27.42	29.804	0.920	
	รวมทั้งหมด	30.666	31.159	3.316	
พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า	ช่วงเวลา	7.072	2	3.536	1.232
	ความคลาดเคลื่อน	126.261	44	2.87	
	รวมทั้งหมด	133.333	46	6.406	

** $p < 0.05$; SS = Sum Square; df = degree of freedom; MS = Mean Square*

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตัวแปรต่าง ๆ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม หลังการเข้าร่วมกิจกรรมและระยะติดตามผล เป็นรายคู่ โดยวิธี Bonferroni (n = 23)

ค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า กลุ่มกิจกรรม	**ระยะก่อนทำกิจกรรม**	**ระยะหลังทำกิจกรรม**	**ระยะติดตามผล**
	61.826	**64.913**	**65.000**
ระยะก่อนทำกิจกรรม 61.826	0	3.087*	3.174*
ค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า กลุ่มกิจกรรม	**ระยะก่อนทำกิจกรรม**	**ระยะหลังทำกิจกรรม**	**ระยะติดตามผล**
	14.000	**15.217**	**15.087**
ระยะก่อนทำกิจกรรม 14.000	0	1.217*	1.087
ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า กลุ่มกิจกรรม	**ระยะก่อนทำกิจกรรม**	**ระยะหลังทำกิจกรรม**	**ระยะติดตามผล**
	15.870	**17.174**	**16.957**
ระยะก่อนทำกิจกรรม 15.870	0	1.304*	1.087

** $p < 0.05$*

อภิปรายผลการวิจัย

แรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในระยะหลังร่วมกิจกรรม สูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลองใน 3 ระยะพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในระยะหลังทำกิจกรรมและระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้รับเนื้อหาแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ผู้วิจัยได้แทรกและเน้นย้ำไปในกิจกรรมครบทั้ง 6 กิจกรรมด้วยสื่อแอนิเมชัน ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดี เพราะมีภาพประกอบที่สวยงาม สามารถเคลื่อนไหวได้ เนื้อหามีความสนุกสนาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมในการใช้เป็นสื่อเพื่อสอดแทรกเนื้อหาและใช้สอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดความคิดใหม่ได้ (ศิริลักษณ์ คลองข่อย, 2555) ร่วมกับมีการพูดคุย ทำกิจกรรมและทำใบงานในช่องทางไลน์ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการทบทวน กระตุ้นเตือนและเป็นช่องทางให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย จึงช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นได้ (จุฑามาศ มากกุญชร สุปรียา ตันสกุล มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์ และ ภรณี วัฒนสมบูรณ์, 2562; วรรณิกา อยู่สุข มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์ นิรัตน์ อิมามี และ มลินี สมภพเจริญ, 2562)

การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า ในระยะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่านักเรียน

กลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลองใน 3 ระยะ พบว่ามีคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าในระยะหลังทำกิจกรรมสูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้รับการปลูกฝังและสร้างการรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประเด็นในกิจกรรมเป็นพิษสุนัขบ้าตายได้นะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อนิทานร่วมกับสื่อแอนิเมชัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เด็กชายวัยเดียวกับนักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม สูญเสียสุนัขที่รักมาก และเกือบจะเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน ประกอบกับการเล่านิทานเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สามารถจดจำเนื้อหาได้ดี ช่วยให้เข้าใจเรื่องนามธรรมเพิ่มขึ้นและมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา นิทานจึงเป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงในการชักจูงให้ผู้เรียนคล้อยตามและโน้มน้าวให้เปิดใจยอมรับพฤติกรรมต่าง ๆ (สมศักดิ์ ปริบูรณะ, 2542) อีกทั้งนิทานนั้นมีเนื้อหาที่เป็นโครงสร้างที่เป็นเหตุผล มีความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ มีลำดับเรื่องราว จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความหมายและจินตนาการเข้าด้วยกันได้ (สุมณฑา วงษ์สวัสดิ์, 2552) จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดอารมณ์ร่วมกับตัวละครในนิทานและเกิดความตระหนักถึงความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า

ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลองใน 3 ระยะ พบว่านักเรียนมีคะแนนความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในระยะหลังทำกิจกรรมสูงกว่าในระยะก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้เน้นประเด็นเรื่องนี้โดยใช้หุ่นมือประกอบการเล่านิทานร่วมกับสื่อแอนิเมชันในกิจกรรมอย่างไรถึงปลอดภัย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กวัยเดียวกับนักเรียนโดนสุนัขกัด ต้องไปทำแผลที่โรงพยาบาล และได้มีการถามตอบคำถามกับแพทย์ นอกจากจะเป็นเนื้อหาที่สะท้อนให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการจัดการหลังจากได้รับปัจจัยเสี่ยงแล้ว ยังเป็นการอธิบายและเพิ่มความเชื่อมั่นให้นักเรียนได้ทราบถึงผลดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำว่าจะช่วยลดความเสี่ยงการติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าได้อย่างไร ประกอบกับมีการใช้หุ่นมือเป็นสื่อ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกสร้างบรรยากาศภายในชั้นเรียนได้อย่างดี สามารถดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเนื้อหาได้ตลอดเวลา (ลัดดา นีละมณี, 2522) ทำให้นักเรียนสามารถจดจำเรื่องราวได้ดี เหมาะแก่การใช้เป็นสื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพราะเด็กจะได้เห็นพฤติกรรมหรือการกระทำของตัวละคร ซึ่งจะกระตุ้นให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมนั้นและสามารถจำแนกพฤติกรรมต่างๆของตัวแบบในนิทานได้ดีอีกด้วย (อุบล เวียงสมุทร, 2538)

ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ ระหว่างระยะหลังทำกิจกรรมและระยะติดตามผล เมื่อพิจารณาระยะติดตามผลพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีแรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า และความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ไม่แตกต่างจากระยะหลังทำกิจกรรม บ่งบอกถึงนักเรียนกลุ่มทดลองมีความคงทนของ แรงจูงใจในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การรับรู้ความรุนแรงของโรคพิษสุนัขบ้า และความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการตอบสนองพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า จนถึงระยะติดตามผล แม้ระยะเวลาจะผ่านไปถึง 4 สัปดาห์ นั่นคือผลจากการได้รับกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้และจดจำซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการ

ปรับพฤติกรรม ปัญญานิยม (Cognitive Behavior Approach) ของดรายเด็นและโกลเด้น (Dryden and Golden, 1986) ที่กล่าวว่า ในการเลือกใช้วิธีการพัฒนาที่กระบวนการทางปัญญา เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เกิดความคงทนของพฤติกรรมมากกว่าการพัฒนาที่พฤติกรรมโดยตรง เนื่องมาจากกระบวนการทางปัญญาที่ได้รับการปลูกฝังให้ พัฒนาหรือเปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสม จะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมให้มีการกระทำตามกระบวนการทางปัญญาได้ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผู้เข้าร่วมในการศึกษานี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงไม่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการป้องกันโรคบางตัวแปร เช่น ความพึงพอใจที่จะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Maladaptive Rewards) และ ต้นทุนจากการยอมปรับพฤติกรรม (Response Costs) ถ้ามีการศึกษาในนักเรียนร่วมกับสมาชิกในครอบครัวในอนาคต ควรมีการสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรเหล่านั้นเพิ่มเติม

2. กิจกรรมที่จัดเป็นรูปแบบออนไลน์เนื่องจากสถานการณ์ที่จำกัดในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หากต้องการพัฒนากิจกรรมในรูปแบบนี้เพิ่มเติมในอนาคต ควรปรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรูปแบบออนไลน์ผ่านอินเตอร์เน็ต (Online) ร่วมกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน (On Site Education)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา. สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/emis/

จุฑามาศ มากกุญชร, สุปรียา ตันสกุล, มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์, และ ภรณี วัฒนสมบูรณ์. (2562). *การประยุกต์แบบจำลองการให้ข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจ และทักษะพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร*. การประชุมวิชาการสุขศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 19 เรื่อง “ฝ่าวิกฤติทางวิชาการและวิชาชีพสาธารณสุข”, พัทยา: ชลบุรี.

ณัฐวุฒิ ฉิมมา และจินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2556). ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพตามทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคที่มีต่อการลดน้ำหนักและเปอร์เซ็นต์ไขมันของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานครฯ.

ตวงพร ตุรงค์สมบูรณ์ และวนัทปรียา พงษ์สามารถ. (2563). ความรู้โรคพิษสุนัขบ้าสำหรับประชาชน. สืบค้นจาก https://www.pidst.or.th/A740.html

เพชรลดา สีขาว (2554). *ผลของโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมควบคุมน้ำหนักของนักเรียนหญิงที่มีภาวะโภชนาการเกิน.* (ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์). คณะพยาบาลศาสตร์, กรุงเทพมหานครฯ.

ลัดดา นีละมณี. (2522). สนุกกับหุ่น. ใน ครุรุปริทัศน์ ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก (หน้า 54-57

วรรณิกา อยู่สุข, มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์, นิรัตน์ อิมามี, และ มลินี สมภพเจริญ. (2562). โปรแกรมสร้างเสริมความรู้ เจตคติ และทักษะด้านพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *กรุงเทพมหานคร.* การประชุมวิชาการสุขศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 19 เรื่อง “ฝ่าวิกฤติทางวิชาการและวิชาชีพสาธารณสุข”, พัทยา: ชลบุรี.

วิธิดา พรหมวงศ์, ทัศนา ประสานตรี, และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2564). สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. *วารสารรัชต์ภาคย์, 15*(40), 200-213.

ศิริลักษณ์ คลองข่อย. (2555). การพัฒนานิทานการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องอยู่อย่างพอเพียงสาหรับเด็กปฐมวัย. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สมศักดิ์ ปริบูรณะ. (2542). นิทาน: ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน. *วารสารวิชาการสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*, *2*, 47-64.

สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์. (2563). *ระบบฐานข้อมูลการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ (Thai Rabies Net).* สืบค้นจาก http://www.thairabies.net/trn/

สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2559). *สรุปแนวทางการวิเคราะห์ระบบเฝ้าระวัง 5 กลุ่มโรค 5 มิติ ปี พ.ศ.2559.* กรุงเทพมหานครฯ: บริษัท ทีเอส อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.

สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2563). *สรุปสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้า. ระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506.* สืบค้นจาก https://ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=25

สุมณฑา วงษ์สวัสดิ์. (2552). การใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมนนทรี กรุงเทพมหานคร. (หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานครฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบล เวียงสมุทร. (2538). ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง. (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

Amparo, A. C. B., Mendoza, E. C. B., Licuan, D. A., Valenzuela, L. M., Madalipay, J. D., Jayme, S. I. and Taylor, L. H. (2019). Impact of integrating rabies education into the curriculum of public elementary schools in Ilocos Norte, Philippines on rabies knowledge, and animal bite incidence. *Front. Public Health,* 7(119), 1-11.

Centers for Disease Control and Prevention. (2018). Global Rabies Work. Retrieved from https://www.cdc.gov/ncezid/pdf/global/global-stories-global-rabies-work-H.pdf

Chambers, R. S., Rosenstock, S., Lee, A., Goklish, N., Larzelere, F. and Tingey, L. (2018). Exploring the Role of sex and sexual experience in predicting American Indian adolescent condom use intention using protection motivation theory. *Front Public Health, 6*(318), 1-9. doi:10.3389/fpubh.2018.00318

Deressa, A., Ali, A., Beyene, M., Newayesilassie, B., Yimer, E. and Hussen, K. (2010). The status of rabies in Ethiopia: a retrospective record review. Ethiop J Health Dev, *24*(2), 127-132.

Dodet, B., Goswami, A., Gunasekera, A., de Guzman, F., Jamali, S., Montalban, C. and Ziauddin, A. (2008). Rabies awareness in eight Asian countries. *Vaccine, 26*(50), 6344-6348.

Dryden, W. and Golden, W. L. (1986). *Cognitive-behavioural Approaches to Psychotherapy*. United Kingdom: Open University Press.

Dupont, W. D., & Plummer Jr, W. D. (1998). Power and sample size calculations for studies involving linear regression. *Controlled clinical trials*, *19*(6), 589-601.

Dzikwi, A. A., Ibrahim, A. S. and Umoh, J. U. (2012). Knowledge and practice about rabies among children receiving formal and informal education in Samaru, Zaria, Nigeria. *Glob J Health Sci,* 4(5), 132-139.

Rad, R. E., Mohseni, S., Takhti, H. K., Azad, M. H., Shahabi, N., Aghamolaei, T., & Norozian, F. (2021). Application of the protection motivation theory for predicting COVID-19 preventive behaviors in Hormozgan, Iran: a cross-sectional study. *BMC Public Health*, *21*(1), 1-11.

Laorujisawat, M., Wattanaburanon, A., Abdullakasim, P. and Maharachpong, N. (2021). Protection Motivation Theory and Rabies Protective Behaviors Among School Students in Chonburi Province, Thailand. *J Prev Med Public Health,* 54(6), 431-440.

Lungten, L., Rinchen, S., Tenzin, T., Phimpraphai, W. and De Garine-Wichatitsky, M. (2021). Knowledge and perception of rabies among school children in rabies endemic areas of South Bhutan. *Trop. Med. Infect. Dis.,* 6(28), 1-15.

Nutcharporn Puttapa. (2016). *Motivation in the disease prevention by taking the dog to get rabies vaccination among people of Klongplu subdistrict, Nongyai district, Chonburi province.* (Master of Public Health). Burapha University, Chonburi.

Polit, D. E. and Beck, C. T. (2006). *Quantitative research de sign. In Essentials of nursing research : appraising evidence for nursing practice (pp. 232-234).* Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Reuben Christopher Rine, Gyar Silas Dogara and Pam, M. D. (2017). Knowledge, attitude and practice of rabies in and around Lafia Metropolis, Nigeria. *CAJPH,* 3(3), 27-33 doi:10.11648/j.cajph.20170303.11

Rogers, R. W. (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change1. *The journal of psychology*, *91*(1), 93-114.

Roozbahani, N., Kaviani, A. H., & Khorsandi, M. (2020). Path analysis of skin cancer preventive behavior among the rural women based on protection motivation theory. *BMC Women's Health*, *20*(1), 1-8.

Sadeghi, R., Mazloomy Mahmoodabad, S. S., Fallahzadeh, H., Rezaeian, M., Bidaki, R., & Khanjani, N. (2020). Hookah is the enemy of health campaign: a campaign for prevention of hookah smoking among youth. *Health promotion international*, *35*(5), 1125-1136.

Sancheti, P. V., & Mangulikar, S. K. (2016). An interventional study to assess knowledge regarding rabies in secondary school students. *International journal of community medicine and public health (Gujarat)*, *3*(1), 180-183.

Shen, J., Pang, S., & Schwebel, D. C. (2016). A randomized trial evaluating child dog-bite prevention in rural China through video-based testimonials. *Health psychology*, *35*(5), 454-464.

Xiao, H., Li, S., Chen, X., Yu, B., Gao, M., Yan, H., & Okafor, C. N. (2014). Protection motivation theory in predicting intention to engage in protective behaviors against schistosomiasis among middle school students in rural China. *PLoS Neglected Tropical Diseases*, *8*(10), e3246.

World Health Organization. (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools*. Switzerland: Programme on Mental Health World Health Organization.

World Health Organization. (2015). *Global elimination of dog-mediated human rabies*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.